

GROETEN UIT DEN ILP

- een bezweringsritueel -
Don Duyns

heyboer

'Men moet nooit zijn wie men is.'
Anton Heyboer

Niet in onderstaande tekst opgenomen zijn mogelijk uit te voeren handelingen als:

Schilderen

Etsen

Geiten voeren

Sokken stoppen

Stenen in het moeras gooien

Op een emmer piesen

Koken naast het bed

Brood bakken

Honden hechten

Etc.

PERSONAGES

ANTON (Dick van den Toorn)

VROUW 1, 2, 3, 4 en 5 (Anneke Sluiters)

Proloog (in de hal)

Vrouw voor het huis. Ze heeft vlinders op haar gezicht geschilderd. Een telefoon in haar hand. Praat voor zich uit.

VROUW

Anton

Mag ik binnen komen

Anton mag ik

Mag ik

Anton

Anton

Ik vraag het beleefd

Ik zeur niet

Ik zal niet drammen

Niet smeken, geen drama maken

Ik weet wat voor hekel je daaraan hebt

Theatraal gedoe

Al die poses

Mensen met maskers

heyboer
Manipulatie

Dus ik zal dat niet doen

Maar mag ik alsjeblieft

binnenkomen

bij jou

Anton

bij jullie

het voelt zo alleen hier buiten

zo ontvreemd

zo los staand van alles

en ik begrijp het ook niet helemaal

eerlijk gezegd

Anton

waarom ik niet

en zij wel

en dan zeg jij

‘je moet niet alles willen begrijpen’

‘niet alles willen weten’

en dat probeer ik ook

probeer ik zo hard, moet je geloven,

om dat bewustzijn te kweken

dat begrip

heyboer
dat echt los kunnen laten

maar toch blijf ik het willen

mijn ziel trilt van het willen

ik wil erbij horen Anton

erbij zijn

deel uitmaken van

dus mag ik

mag ik binnenkomen

alsjeblieft

nee niet smeken

dus niet alsjeblieft

graag

laat me graag er in

of niet

dan blijf ik hier

wacht ik hier Anton

ben ik de buitenpost

ben ik voor de wereld het gezicht

dat jullie binnen zijn

of mag ik toch

zou ik misschien

Anton

heyboer
Ton?

Bezweringsritueel no. 1

*Vrouw wijdt de ruimte in. Met lichtjes, wierrook en dergelijke.
Stilte.*

Wachten

Er gebeurt even niks.

Bezweringsritueel no. 2

Kunstenaar zit met hoofd onder gaasdoek, begint in microfoon te spreken.

MAN:
PLEASE GIVE ME LOVE
I WANT ETERNITY
PLEASE GIVE ME LOVE
I WANT HELL OUT OF LIFE
PLEASE GIVE ME LOVE
I WILL STAY NEAR THE STARS
PLEASE GIVE ME LOVE
I WILL MY SOUL AS LIFE
PLEASE GIVE ME LOVE

heyboer

I WILL TEACH THE WOMAN
PLEASE GIVE ME LOVE
I WILL OUT THE PRISON OF MAN
PLEASE GIVE ME LOVE
I WILL BACK IN BACKGROUND
PLEASE GIVE ME LOVE
I WILL STAY AFTER MY DEATH
PLEASE GIVE ME LOVE
I WILL TEACH MY WOMAN
PLEASE GIVE ME LOVE
I WILL STAY IN THEIR HEARTS
GIVE ME LOVE
AND I WILL STAY FOREVER IN THEIR HEARTS.

Hij stopt even, doet de doek naar achteren, zodat we zijn gezicht zien.

KUNSTENAAR: *(tegen Vrouw)*

Kijk.

Het is heel eenvoudig.

Als je aan een zenmonnik vraagt:

'Heeft een hond een ziel?'

Dan geeft hij geen antwoord

En als je vraagt: 'heeft een hond *geen* ziel?'

Dan geeft hij ook geen antwoord

Dus blijf je hem maar aankijken

Hij zegt niks

Je krijgt al jeuk

Wilt al vertrekken

maar dan

Na een lange stilte

Zegt hij: 'MU'

Hoor je?

MU

Dus dat is de kern

De kern waar het leven om draait.

MU is de redding van alle psychosen.

Het verwijderen van spanning.

Hij denkt even na.

MAN:

Weet je...

Mu is moeilijk uit te leggen

Want bij alles wat je er over zegt

Verlies je iets van je eigen ziel,

Van je eigen boeddha-ziel.

Soms kun je beter niks zeggen

heyboer
Dan iets zeggen dat niemand begrijpt.
Je kunt niet 'ja' zeggen'
Want 'ja' roept automatisch 'nee' op.
En 'nee' is even later dan 'ja'
En dus heb je tijd geschapen.
En wie 'Mu' zegt is in het stille moment.
Ik.
Ik ben in het stille moment.

Kunstenaar ziet tot zijn afschuw het publiek en wendt zich tot Vrouw.

MAN: *(tot vrouw)*
Jezus homofiele Christus!
Ik verwacht geen bezoek
niemand hoeft hier te komen
heb ik toch niet om gevraagd?
of wel?
of wel?
waarom komen ze dan?
jullie
is er buiten niks leukers te doen?
schijnt de zon niet?
zijn de straten niet gevuld met spelende kinderen,
nog onwetend van het onheil dat 'volwassen worden' heet?
(korte stilte)
Wie heeft die mensen hier binnen gelaten?
Jij?

Vrouw schudt weifelachtig haar hoofd. Man raast door.

MAN:
En waarom?
Wat kan dat voor nut hebben?
Al die mensen in onze stal.
Wat dacht je, 'gezellig'?
Wat dacht je, 'leuk een beetje leven in de brouwerij?'
Nee dank je.
Er is hier geen leven in de brouwerij.
Juist niet.
En waar hebben wij de wereld voor nodig?
Wij zijn op zich een wereld.
Dat is genoeg.
Ruimschoots voldoende.
Doe de luiken dicht.
Sluit onmiddellijk alle luiken!

heyboer
Ik heb er last van.
Van die indrukken.
Ik vind dit onprettig.
Snap je.
Komt dat een beetje binnen bij je?
Het haalt me uit mijn...
Concentratie.
Ik hoor hoe al die mensen ademen.
Hoe hun lichaam ruimte inneemt in deze ruimte.
Hoe hun gedachten onrustig en week zijn.
Iemand zoals ik, die dat allemaal ervaart,
Die moet je rust gunnen, ken je dat begrip, rust?
Ik heb dit niet nodig.
Weet je wat?
Jij hebt die mensen binnengebracht.
Jij zorgt maar dat ze weer vertrekken.
Ik ben in m'n hok!

De kunstenaar trekt zich terug. Vrouw maakt onbeholpen gebaren om de mensen weer te verwijderen, hetgeen niet lukt.

Stilte. De vrouw draait zich af van het publiek.

Er gebeurt even niets. Dan: Kunstenaar roept hard.

MAN:
Honden!!!!
(tot vrouw) Ja, je moet ze scherp houden.
Laten zien wie de baas is.
Heersen over je gebied.
(tot publiek) Honden!!!
Ah, u schrikt, u reageert.
Dan zit er toch nog een brokje leven in u.
Dan bent u nog niet helemaal ingeslapen in het mens-zijn.
Dan kunt u zelfs nog gevoelig zijn voor een creatief leven.
En dan kunt u beginnen met de belangrijkste creatie: die van uzelf.
Mooi hè?
Ja... het maken van u zelf
Zoals u echt was, en nog bent (vrouw prevelt van af hier zachtjes mee)
Door uit uw geest te spoelen wat de maatschappij er aan vuiligheid heeft
ingebracht
Want er wordt een hoop vuiligheid ingebracht hoor door de maatschappij
Dat begint al in je jeugd
Met die rotouders (vrouw stopt met mee prevelen, Anton heeft 't niet
gemerkt of deed alsof hij het niet merkte)

heyboer

Geloof mij maar, het is allemaal aangeleerd.

Je koopt een huis omdat dat zo hoort.

Er is een trap naar boven

Slapen is boven

Poepen is onder de trap

Eten is achter

En wat je vooral doet:

Door het raam kijken of je het wel net zo goed doet als de burens.

VROUW: *(zacht)*

Aangeleerd.

MAN:

Ja aangeleerd ja!

Daarom heb ik ook zoveel werk met mijn meisjes hier

Mijn vier vrouwen

Om dat allemaal weer af te leren.

(tot iemand in het bijzonder)

Jij bent gevoelig dat zie ik zo.

Waar denk je aan?

Je geest is niet zo scherp meisje.

Je bent zeker laat gaan slapen.

Ik zie dat.

Ik zie dat soort dingen.

Mij kun je niet belazeren.

Ik ben geen kunstenaar.

Ik ben een overlever.

Klaas Stro, dat is mijn buurman, Klaas Stro zei tegen mij:

“De wereld is te groot voor jou om in te leven. Je moet je eigen wereld creëren.”

Dat heb ik gedaan.

Hier.

Op deze plek.

Heb ik mijn eigen wereld gecreëerd.

Met mijn meisjes.

En mijn honden.

En de katten.

De kippen.

De geiten.

De natuur.

En verder hebben we niks nodig.

Niks.

En als ik niks zeg, dan bedoel ik ook niks.

Kijk

Ik heb geen eis aan het leven

heyboer

Het zal mij een rotzorg zijn of ik geslaagd ben
Of niet geslaagd ben in het leven.
Het is voor mij alle twee hetzelfde.

Hij valt stil. De vrouw zoekt contact.

VROUW:

Anton? Ton?

Ik ga even naar de Aldi zo.

Wat hebben we nog nodig?

Anton?

Ik ga even naar de Aldi.

Wat hebben we nog nodig.

De man gaat er niet op in of wuift het weg.

MAN:

Soms ben ik wel eens verdrietig als ik mijn meisjes zo zie.

Dan denk ik als ik naar ze kijk: wat prachtig toch.

Dat beeld ontroert me, maar tegelijk voel ik me wel eens schuldig,
want dan besef ik dat ik ze zo gemaakt heb.

Dat ze zonder mij in de normale wereld niet meer kunnen overleven

Ik heb ze zo gemaakt dat ze alleen hier met mij zo kunnen leven

Ver van de wereld

Of na mijn dood met elkaar

Want ze zijn niet alleen met mij verbonden

Maar juist ook met elkaar.

VROUW

Wij zijn het mooiste kunstwerk van Anton

Mooier dan alles wat hij geschilderd heeft.

Bezwering no. 3

De vrouw danst. Probeert de kunstenaar te koesteren.

MAN:

Hou je op!

Hou je nu op!

Seks

Dat is toch dat zieke gevoel wat je in je maag voelt als je iemand wil
bezitten?

Of als iemand jou wil bezitten?

(tot bezoekers) Kijk ik slaap wel bij haar.

Of bij de anderen.

heyboer

Maar ik dring niet in haar door.

Geen grove seks.

Een subtiele aanraking is genoeg.

Ik stuur mijn hormonen niet naar beneden

Maar naar boven!

En dat houdt die vrouwen bezig.

Dat zouden meer mensen moeten doen

Besef je wel hoeveel energie er verspild wordt

In roekeloze geslachtsdrift, in dat maar willen-verenigen

Samensmelten, verschrikkelijk.

Seksualiteit is het einde van de liefde.

Alles wat je ziet in de wereld is allemaal gebaseerd op één man en één vrouw

Ik heb dat verbroken.

Hier.

Hier heb ik dat verbroken.

Er is teveel liefde

Veel teveel liefde om in één man en in één vrouw onder te brengen.

(is even stil, kijkt naar de vrouw)

Kijk, zij – en dat zal u verbazen in deze tijd –

zij is nog nooit met iemand naar bed geweest.

Ze wil zich niet weggeven als consumptie in die lege stad.

Dat is het pure aan haar.

Het echte.

Mu.

Dat herkent ze ook in mij.

Aan mij.

De echtheid, de puurheid.

Daarom is ze ook hier.

Wij zijn niets van elkaar.

Wij hoeven niets van elkaar.

Dat is juist het mooie.

Vrouw blijft zich opdringen, Anton keert zich af.

MAN:

Haat!

Oudershaat

Andere mensenhaat

Gewoonheidshaat

Museumhaat

Gemakshaat

Huisjeboompjebeestjehaat

Blokje kaashaat

Toiletgatenhaat

heyboer
Routinehaat
Rattenhaat
Versleten voetenhaat
Kunsthaat
Kunstwereldhaat
Kunstkennershaat
Vaderhaat
Moederhaat
Haat
Haat!

De kunstenaar stort in. Herstelt zich.

MAN:
Nee... een beetje water
Dan gaat het weer
Een inzinking dat was het
Een kleine inzinking
Maar groot genoeg!
Nog één zo'n inzinking en ik kan niet meer werken
Dan zink ik te ver
Laat me nu maar
Nu maar even
Laat me nu
Maar even
Laat me
Laat!

*De man praat weer in zijn microfoon. De vrouw doet een honden/ wolven-
masker op.*

MAN:
Alles is voortgekomen uit de kut
Dat staat al in de oudste Chinese woordenboeken
Niks Adam en Eva
Niks leven inblazen
De kut
Dàt is de oorsprong en de bron van het leven
Oer
Mu
De kut
De koeienkut
Nee hee, niet de mensenkut, de koeienkut

heyboer

De vrouw is hond geworden en ligt aan Anton's voeten, hij aait haar achteloos.

MAN:

Je moet een goede vorm vinden.

Dit is een goede vorm.

Mensen vragen wel eens aan mij:

Hoe doe je dat met al die vrouwen.

Nou zo dus.

Zo.

Ik ben niet hun vader, moeder, broer of hun minnaar.

En zij zijn niet mijn zusters, vriendinnen of minnaressen.

We zijn niets van elkaar

dus hoeven we ook niets van elkaar

Die vier vrouwen om mij heen

Zijn op de romantiek van dit gigantische leven afgekomen.

Met niet één heb ik een relatie.

Ze hebben hun eigen leven

Op het eiland waar deze stal op staat.

Alleen abnormaal kan ik nog leven.

Normaal is voor mensen.

Wij zijn geen mensen.

Zij niet, ik niet, de honden niet, de kippen niet, de geiten niet.

Ik begrijp mijn honden beter dan mijn burens.

(peinst even)

Honden zijn creatiever

Want ze zijn actief levend en dat is creatief

Ik had een hond, Kunti

Daar had ik een band mee

En toen die hond stierf

Heb ik zeven jaar lang zijn halsband gedragen

Ook al sneed het leer in mijn vel

Ik was Kunti geworden en Kunti mij

(als in een visioen)

Ik kijk in de ogen van het dier

Het dier kijkt in mijn ogen

Een blik van herkenning

Via het dier zie ik als het ware mezelf.

De vrouw zit voor het huis.

VROUW:

Hallo Anton.

Was weer een rustige dag.

Beetje voor het huis gezeten.

heyboer
Nou...
Ik heb een nieuw make-upje.
Mooi werk dat je vandaag gemaakt heb.
Weer met oranje.
En geel.
Echt schitterend.
Nou...
Ik ga zo maar naar bed.
Dag.
Dag Anton.

*Schilderexplosie van de kunstenaar.
In razende vaart vervaardigd hij 'kipjes'.*

Bezwinging no. 4 (judopak, kapiteinspet, klompen)

Vrouw doet een bezweringsdans, eventueel met dierenkop op. Kunstenaar kijkt er stoïcijns naar. Na de dans valt ze neer op een bed van stro. Ook daar kijkt de kunstenaar onbewogen naar. Kunstenaar staat opeens op en loopt naar de vrouw. Schreeuwt.

MAN:
Kom nou eindelijk eens je bed uit!
Of dacht je dat je daar de hele tijd kon blijven liggen?
Dit is geen zomerkamp, of dacht je dat?
Dacht je dat?!

Vrouw staat op en kruipt weg.

Angst

MAN:
Schiet op of ik doe je wat!
Angst moet je met angst bestrijden
ik ben nooit meer bang doordat ik aldoor bang ben
en dus nooit
(tot vrouw) snap je dat Sylvia?
of hoe heet je
Petra
Margreet
Trudy
ach alles gaat door elkaar lopen
als de verf op mijn doeken
of de pis en het bloed uit de blaas van een oude man
(heft schilderij) met de ogen dicht geschilderd meneer

heyboer
het gaat beter, zonder te kijken
in elk geval is het resultaat onverwachter
Kijken blokkeert me
Er komt teveel bij
Het gaat er niet om dat ik het schilderij zie
Het schilderij moet *mij* zien.
Het gaat om een soort kracht.
Weet je wat het is...
Ik kan niet stuk
En de dingen die ik maak kunnen ook niet stuk.
Het kan dus nooit stuk.
Mijn werk stelt eigenlijk niets voor
Het is alleen goed omdat het Anton Heyboer is
Omdat mijn handtekening eronder staat
Die handtekening zetten duurt langer dan het schilderij zelf.
Is toch ook een grote ellende
Elke keer die handtekening schrijven.

(oefent zijn handtekening in de lucht, zucht)

Laatst dacht ik dat ik twee schepen had getekend
Maar toen ik later keek
Leek het meer op een bos vol papagaaien
Dat maakt me helemaal niks uit
Helemaal niks
Het gaat mij om de expressie
Vanuit de mu zo, hup!, op het doek
Mijn werk is eigenlijk voor oma en de kindertjes
Voor boven het dressoir
Kipjes
Vrouwen
Mooie kleuren.
Vooral geel.
Als ik er geen geel in doe verkoopt het niet.
En als het een groot doek is, doe ik er op blote voeten een dansje op
Kijk zo *(beweegt met armen wijd, sierlijk, vrouw lacht)*

VROUW:
Malle Ton.

MAN:
Malle Ton?
Ben jij wel goed wijs godverdomme!
(vrouw zwijgt, tot publiek)
zijn jullie er nou nog steeds?

heyboer

ik dacht dat je 't onderhand wel gezien zou hebben
een beetje staren naar een ouwe vent
en een stel mooie wijven
zei ik mooi?
ik bedoel maf
want dat zijn ze hè
mijn Linda, Corrie, Gerda
vreet zo de hele zak hondenbrokken leeg als ze trek heeft
slaapt zonder moeite naakt onder de sterrenhemel
jankt als een kat, als ze verdriet heeft
niet dat het mij raakt
mij raakt niks
en alles
dat is juist het mooie
en zo draait de zon om de maan
en wij allemaal om onze eigen as
en wie te ver doordraait
- als een te hard geslagen tol -
die komt nooit meer terug bij zichzelf
haha!
jezelf verliezen in jezelf
dat is mooi
ik ben geen kunstenaar
ik ben een overlever
ik ben geen kunstenaar
ik ben een overlever
en ik wil dat jullie
Hannie
Gerda
Mieke
Corrie
of toch Anneke
ik wil dat jullie het goed hebben
want ik heb jullie allemaal even lief
dus ik laat wat voor jullie achter
voor als ik er niet meer ben
(*peinst*) of ben ik er al niet meer?
zit hier een godvergeten schim wat te parlevinken?

VROUW:

Je bent er juist wèl Ton.

MAN:

Weer!

Had ik jou wat gevraagd!

heyboer
nee hè?
nu heb je iedereen opnieuw in de war gebracht
Je bent een tut
Een oud wijf
Je lijkt wel een mèn's
En ik haat mensen
bah
ik ben in mijn hok. (*af*)

MUZE
Sorry of eigenlijk niet sorry
zo is hij
dus daar ga ik geen sorry voor zeggen
voor iemand z' n mooie en unieke eigenheid.

KUNSTENAAR (*uit hok*)
KAN HET NU EINDELIJK EVEN STIL ZIJN JA
IK PROBEER TE *zijn*.

De vrouw is stil. Wacht. Loopt dan met een schoteltje kaas met vlaggetjes erin naar Anton.

VROUW:
Ton.
Anton.
Wil je een blokje kaas?

KUNSTENAAR:
Nee!
Verdomme!
Nee!
Hoe durf je dat te vragen.
Trien!
Trien troela!
Zoiets doodnormaals.
Een blokje kaas!
Jij brengt de dood in het leven weet je dat!
Ik word doodziek van het normaal zijn!
Met je blokje zweetkaas!
Ik zou je gezicht moeten smoren in een blok kaas.
Verdomme.
Jij bent te werelds.
Nog steeds te werelds.
Na al die jaren dat ik aan jou werk.
Al mijn krachten aan jou geef.

heyboer
Nog steeds te...
Te menselijk.
En mens zijn maakt oud.
(tot publiek, wijzend naar vrouw)
Ze komen binnen als oude taarten.
En ik maak ze weer jong en puur.
Zorg dat ze een nieuwe vorm krijgen.
En dat is dus hard werk.
Zo maak je van leven kunst.
In plaats van kunst voor een museum.

VROUW:
Ja dat klopt Ton.
Musea zijn dode plaatsen.

KUNSTENAAR:
Wat zeg ik nou!
Geen extra verwarring oproepen!
Ik ben het die hier praat.
Jij niet.
Om het even helder te houden.
Als ik me vergis is dat niet zo erg
Maar als jij je vergist, als jullie je vergissen
Dan gaat alles stuk. Dat is een ramp.

Bezwering no. 5

Man is tot rust gekomen. Vrouw meldt zich.

VROUW:
Ton ik heb honger.

KUNSTENAAR:
Ja, dan moet je nog even wachten op de lunch.

VROUW:
Ik heb honger.

KUNSTENAAR:
Pech gehad. Marike is nog niet terug van de Konmar.

VROUW:
Hebben we nog kadetjes?

heyboer

KUNSTENAAR:

Stomme trut!

Het idee westers lekker, dat vind ik walgelijk!

Je weet wel, zo'n keuken waarin ze vlees braden

En iemand komt binnen, tilt de pannendecksel op en zegt:

hmmm, wat lekker.

Dat vind ik dan heel vies!

Zo erg is het dus geworden meisje.

Die maken hondenvoer.

Zo ontzettend.

Dus kom bij mij niet aan met je kadetjes en je gezeur.

VROUW: (*heeft aanval van gewoonheid*)

Aardappelschilmesje, fietspomp, breinaald, taartpunt, kruimeldief,
krultang, leverworst, gebakje.

KUNSTENAAR:

Stil!

VROUW:

Saskia en Serge. Wim Ibo. Pommetje Horlepiep. Skaileder. Little green
bag. Vader Abraham heeft zeven zonen, zeven zonen heeft...

KUNSTENAAR:

Stop! Alsjeblieft, hou op!

VROUW:

De weekendkwis. Ronnie Tober. De zangeres zonder naam. Kingkorn.
Japie.

KUNSTENAAR:

En nu heb ik het gehad!

Met jou!

Met je menselijkheid!

Met je trienerigheid!

Met je ouwe taartengedrag!

Weet je wat?

Ga jij je koffers maar pakken!

Ga jij maar terug in de wereld!

De lege wereld waar je blijkbaar zo naar verlangd!

En kom terug als je zo wil leven als wij doen.

Maar alleen dan!

De vrouw wil iets zeggen, bedenkt zich dan en pakt haar spullen.

KUNSTENAAR:

Mens zijn is niet wat men verstaat onder het leven.
Menselijkheid is niet, het leven leven.
Mens zijn is routine, is de dood.
Mens zijn is in lange rijen benzine tanken
Elke dag dezelfde boodschappen doen
Steeds weer dezelfde pannenkoeken bakken.
Mens zijn is vleesgeworden verveling
Is de bonuskaart, de inhaalstrook.
Het routinematige dat het leven sloopt.
En jij, jij zakt terug in het mens zijn.
Jij, met je blokjes kaas-terreur
Je gewoonheidsmiddelmatigheid.
Als je er niet elke dag aan werkt vallen ze terug.
Terug in het normale.
In het doodse bestaan.
(roept) Honden!
Ik ben geen kunstenaar.
Ik ben een overlever.
Fysiek ben ik een man
Psychisch een vrouw
Ik vind dat zo'n onzin, dat macho
In het oude China deden ze daar ook niet aan.

Vrouw gaat. Bij de deur.

VROUW: *(tot man)*

Ik heb nog nooit zoveel gehuild als in Den Ilp.

MAN: *(roept haar na)*

Ja, de groeten!

(gaat op emmer zitten, tot publiek)

Veel vrouwen hebben een teer leven in hun leven
Als ik ze tegenkom merk ik vaak dat de tere bloem
Die eenzaam en apart staat
Ineens weer water krijgt
Dat voelt voor zo'n vrouw als een heftige aanraking
Heftiger dan ze ooit gevoeld heeft
Een gevoel van intense bescherming
En als de vrouw de onschuld nog in zich heeft
Kan ik iets in haar geboren laten worden
Oprechtheid en onschuld
Zo'n vrouw raakt haar complexen kwijt
Raakt geestelijk bevrucht

heyboer

Dat heeft niks met fysiek contact te maken

Ik zeg toch *geestelijk* bevrucht

(*perst*)

Een toilet, dat heb ik altijd zo'n grote onzin gevonden.

Altijd gewantrouwd, zo'n gat in de grond.

Nooit kunnen accepteren, dat gat.

Sowieso niet zo'n plek met zo'n dwangfunctie.

Zo'n kamertje waarbij je wel naar binnen *moet* gaan.

Of je nou moet of niet.

Dat kamertje *zorgt* ervoor dat je moet.

(*perst*) Dat is toch ziek?

Dat is toch dwang?

Griezelig ook.

Als je 's nachts langs zo'n toilet loopt.

En de deur staat op een kier.

Wat kan er niet allemaal uitkomen.

Ik sloop de toiletten overal meteen uit.

Met buizen en al.

Als een insect.

(*is klaar*) We legen de emmers in de sloot hoor.

We zijn geen beesten.

(*korte stilte*)

Een geordende chaos.

Die probeer ik te scheppen.

Weet je wat Klaas Stro zegt?

Mijn buurman.

Weet je wat die over Amsterdam zegt?

Dat het nog niet af is.

Dat er nog een dak op moet.

Omdat het toch één grote garage is, haha!

(*over vrouw*) ze komt wel terug.

Anders ga ik haar halen.

Rijd ik naar de stad en ga ik in mijn auto slapen voor haar deur.

Onder een schapenvacht.

Tot ze bij zinnen komt.

Maar ze moet het zelf willen.

Ik ga niemand dwingen.

Ik niet.

Anton niet.

Bezwering no. 6: FLASH-BACK

Kunstenaar staart voor zich uit, een dood vogeltje op zijn hand.

LERAAR:

heyboer
Heyboer!

MAN:
Wat?

LERAAR:
Heyboer, je moet naar mij kijken!
Niet naar dat opgezette vogeltje.

Kunstenaar blijft staren.

LERAAR:
Heyboer, naar mij!
Niet naar dat vogeltje!

Kunstenaar staart door.

LERAAR:
Heyboer verdomme!
Naar mij!
Naar mij!

Gelach is hoorbaar op de band. Terug in het nu.

MAN:
De hele klas kijkt me aan.
Of ik gek ben.
Ik ben tegen de mensen.
Ik haat de mensen.
Mijn ouders ook.
Mijn vader komt er hier niet in.
Een keer is hij hier nog geweest.
Stond hier voor de deur.
Ik zei: ik laat je er niet in als je me krankzinnig noemt.
Hij: maar je bent krankzinnig.
Ik: ben je dan niet trots op me, dat mijn etsen in alle musea hangen?
Hij: ik begrijp niet dat mensen dat kopen.
Ik heb hem niet binnen gelaten.
Nu is hij dood.
Dat was hij al voor mij.
Zoals ik nu ben was ik als kind al.
Niks veranderd.
En tegelijk: totaal anders.
Ik kon niet aarden.
In de klas al niet.

heyboer

Nu is hij dood.

Dat was hij al voor mij.

Hij is even stil. Drinkt iets.

Ik vind het huwelijk dodelijk.

Ik vind dat iedereen die zo leeft, zo met z'n tweeën, slàapt.

Dan heb je hier een spirituele jongen en daar een lekker meisje.

Die krijgen verkering en die trouwen met elkaar.

En een paar maanden later is het afgelopen met de spiritualiteit van de jongen.

En is ook al het lekkere van het meisje af.

Het is of het meisje is *bijgezet* bij de jongen.

Gatverdamme.

Daarom heb ik een andere vorm gecreëerd.

Niet een polaire relatie.

Niet levend sterven.

Niet mannetje, vrouwtje, slaapkamer,

Mannetje vrouwtje woonkamer,

Mannetje vrouwtje extra slaapkamer,

Mannetje vrouwtje keuken,

Mannetje vrouwtje toilet met gat.

Mannetje vrouwtje stofzuigerkast

Mannetje vrouwtje bijzettafeltje

Mannetje vrouwtje levensverzekering

Mannetje vrouwtje vliegengordijn

Dat normale, gatverdamme.

Godzijdank ben ik krankzinnig geworden.

Dat heeft me gered.

Ik heb geen hersenactiviteit

Ik weet niet eens wat je met hersenen moet doen.

Je wordt moe als je je hersenen gebruikt.

Dus gebruik ik die niet

Mijn hersenen

Daarom is mijn bloeddruk zo laag.

Ik ben geen kunstenaar.

Ik ben een overlever.

En ik wil ook niet bij kunstenaars horen

Ik maak geen kunst

Mijn *leven* is kunst.

Kijk, dat kunstetablissement, dat is walgelijk.

Ze vonden mijn etsen mooi.

Daar ben ik dus mee gestopt.

Nu schilder ik alleen nog.

Kunst voor iedereen.

heyboer
Kippetjes en zo.
Herkenbaar.
Nemen ze me niet meer serieus als kunstenaar.
Nou prima.
Ik heb kunst van mijn leven gemaakt.
Dat zie je niet zoveel mensen doen.
De meeste mensen leven het leven als een droom waarin ze al gestorven
zijn.
Zonder dat ze het gemerkt hebben.
De ene dag zaten ze nog op kantoor, hun broodje te eten
De volgende waren ze gestorven, maar ze hadden niks in de gaten
Omdat ze al te dood waren
Te dood in het leven
Te slapend, verdorie, te laf!
(tot toeschouwer) Ja, jij ook!
Ik ben wakker.
Elke dag.

Hij kijkt naar de deur, de vrouw is nog niet terug.

MAN:
Kleremeiden.
Rotmeiden.
Je moet een vorm vinden.
Niet voor de eerste deur blijven staan.
Ook niet voor de tweede.
En zeker niet voor de derde.
Op ons land staat een kruis
De vier uiteinden van het kruis
Ontmoeten elkaar in het midden
Waar ik met mijn hoofd en hart ben
Meisje?

Bezwering no. 7

De vrouw staat opeens weer in de kamer. Haar kleren zijn doorweekt.

VROUW:

Klote stad klote mensen klote wereld

Op een dag besef je

Hier gaat het niet om

heyboer
Dit is leeg

Uiterlijke schijn

Al het gepraat

Al die verkeerde vormen

Anton geeft dingen de juiste vorm

Hoe het licht op een boom valt

Hoe de blaadjes waaien als het stormt

Hoe de lucht van kleur verandert als de bliksem nadert

Indigo

Hoe hier de jaargetijden veranderen

Winter, zomer, herfst, lente

En daar niet

In de stad niet

Daar verandert niks

Al doen ze alsof

Dat is juist het punt

Iedereen is daar zo druk bezig te doen of ze iets doen

Dat er niks werkelijk gebeurt

Daar is de schijn, het bedrog

Hier is de juiste vorm

Dat kan me zo raken

Elke dag weer

heyboer
Een ontroering, diep van binnen

Niet dat het makkelijk is

Het is een gevecht

Natuurlijk is het een gevecht

Strijd om het zijn

Maar dat hoort toch zo?

Ik kan me niet voorstellen

Niet langer voorstellen

Dat ik ooit anders heb geleefd

Ze vragen mij wel eens

Waarom heb je dat in godsnaam gedaan

Waarom heb je alles losgelaten

Je verleden, je toekomst

Heb je je leven in handen van die man gegeven

Maar zo zie ik het niet

Het was geen keuze, geen impulsief besluit

Het was een *drang*, een oerdrang

Ik wist: ik moet bij Anton zei

Toch, Ton?

Toch? Ton?

Korte stilte.

MAN:

Ja?

VROUW:

Ik miste de kat.

En jullie.

Ik miste jullie.

MAN:

Dan, kom terug.

Het meisje gaat stil en bescheiden op haar oude plek zitten. Ze streelt een denkbeeldige kat. De man kijkt naar haar, lijkt tederder. Muziek gaat aan.

MAN:

Zo is het goed.

De onrust van haar verdwijning

Hielp ook niet echt mee.

(tot zaal) Wilt u weten of u het goed doet in uw leven?

Kijk dan naar uw vrouw.

Jij bent heel invoelend.

Ik voel aan, dat jij dat bent.

(als in een visioen, microfoon) Berlijn.

Ik ben bijna dood.

Tyfus.

Cholera

Pokken

Alles wat je maar kunt bedenken

Ze hebben me al opgegeven en in een hoek gelegd

En later buiten in die sneeuw en door die kou

Voel ik dat ik weer leef

Leef in de tunnels en de grotten onder de stad

Zie ik elke avond het vuurwerk over Berlijn

De bommen, de explosies

Dat is niet afschrikwekkend

Het speet me voor hen die mensen verloren

Maar het is werkelijk schitterend, dat vuurwerk.

Een werkelijk gevoel van levensintensiteit

Dit is de werkelijkheid!

(tot vrouw) Nu heb ik echt afscheid genomen

van het normale leven.

Ik ben daarna ook nooit meer onder een donzen dekbedje gaan liggen

Maar op een houten plank

Je moet met je

Trauma's leven en ze vooral niet verwerken

Hard voor jezelf zijn anders komen die trauma's weer naar boven

Een Poolse verpleegster wikkelde krantenpapier om me heen.

Sainaida Sokalova.

35 centimeter dik krantenpapier.

Dat heeft me gered.

Ik hoef niet naar iemand anders te kijken.

Ik ben de Christus, de boeddha.

Ik ben niets & alles.

Ik vind alle kunst shit!

heyboer

Vooral als het duurder is dan duizend euro!

Het meisje ligt in Heyboers armen.

MAN:

Ik ontsnapte uit het mens zijn

En leef alleen nog mijn eigen leven.

Men noemt mij krankzinnig

Maar zou je niet ook af en toe krankzinnig willen zijn?

Je moet het zo zien.

Ik heb hier de hel en het paradijs.

Uit de hel schiep ik het paradijs.

Maar dat wordt nooit begrepen.

Godsamme

Mensen horen alleen wat ze willen horen

Sensatie

O, die man leeft in zijn eentje met vier vrouwen, vijf

Die zal wel heel goeie seks hebben

Wat een paradijs

Maar dat zeg ik nou net

Het is geen paradijs

Het is 80 % HEL

EN DAT IS JUIST HET MOOIE

Honden!

Kunti!

Lotti

Maria

Marike

Joke

Petra...

VROUW:

Rustig Anton.

Het is volbracht.

MAN: *(tegen vrouw)*

Kijk.

Het is heel eenvoudig.

Als je aan een zenmonnik vraagt:

'heeft een hond een ziel?'

Dan geeft hij geen antwoord.

En als je vraagt: 'heeft een hond *geen* ziel?'

Dan geeft hij ook geen antwoord

Dus blijf je hem maar aankijken

Hij zegt niks

heyboer
Je krijgt al jeuk
Wil al vertrekken
Maar dan
Na een lange stilte
Zegt hij: 'mu'
Hoor je?
Mu...

Black-out.

@ Don Duyns

Bronnen:

Anton Heyboer, liefde als kunst, gefotografeerd door Nico Koster
Anton Heyboer, samenstelling en redactie: Leo Duppen
Anton Heyboer, de filosofie van een oorspronkelijke geest
De drie bruiden van Anton Heyboer, Henk van der Meyden
Anton Heyboer, het verzonken leven, Erna Kramer
Heyboer, een biografische speurtocht, Bert Nijmeijer